

Súd: Krajský súd Banská Bystrica
Spisová značka: 17Co/611/2014
Identifikačné číslo súdneho spisu: 6613213005
Dátum vydania rozhodnutia: 30. 06. 2015
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Renáta Deáková
ECLI: ECLI:SK:KSBB:2015:6613213005.1

Uznesenie

Krajský súd v Banskej Bystrici ako súd odvolací v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Renáty Deákovovej a členov senátu JUDr. Zity Nagypálovej a Mgr. Dušana Ďuriana v právnej veci žalobkyne L. Q., nar. XX. XX. XXXX, bytom J. II/XX, XXX XX E., zastúpenej Advokátskou kanceláriou JUDr. Peter Rybár s. r. o., IČO: 47 234 466 so sídlom Ľudová 14, 040 11 Košice, proti žalovanému Rapid life životná poisťovňa a. s., IČO: 31 690 904 so sídlom Garbiarska 2, 040 71 Košice, v konaní o zrušenie rozhodcovského rozsudku a o odklad o vykonateľnosť rozsudku rozhodcovského súdu o odvolaní žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Lučenec č. k. 14C/71/2013-222 zo dňa 14. 02. 2014, takto

rozhodol:

Rozsudok okresného súdu zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.

odôvodnenie:

Napadnutým rozsudkom okresný súd zrušil rozsudok rozhodcovského súdu Arbitrážneho súdu Košice, Alžbetina 41, 040 01 Košice, IČO: 44 325 452 sp. zn. 3C/3036/2012 zo dňa 19. 01. 2012; súčasne odložil vykonateľnosť tohto rozhodcovského rozsudku až do právoplatnosti rozsudku vo veci samej; žalovanému uložil povinnosť nahradiť žalobkyňi trovy konania vo výške 492,64 € do 3 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Z jeho odôvodnenia vyplýva, že účastníci konania uzavreli dňa 27. 01. 2009 Poistnú zmluvu č. 4489900005; listom žalovaného zo dňa 23. 03. 2011 bola predmetná poistná zmluva zrušená. Po ukončení poistného vzťahu ku dňu 29. 04. 2011 si žalovaný uplatnil od žalobkyne zaplatenie 210,86 € s príslušenstvom žalobou zo 04. 01. 2012, podanou na Arbitrážnom súde Košice so sídlom na Alžbetinej ulici č. 4. Z rozhodcovského rozsudku Arbitrážneho súdu Košice zo dňa 19. 01. 2012 sp. zn. 3C/2301/2012 vyplýva, že žalobkyňa bola zaviazaná zaplatiť žalovanému sumu 210,86 € a trovy rozhodcovského konania vo výške 276,00 €.

Okresný súd vyvodil, že žalobkyňa podala žalobu o zrušenie rozhodcovského rozsudku na miestne príslušnom súde v zákonnej lehote. Skúmal, či žalobkyňa dôvodne popiera platnosť rozhodcovskej zmluvy ako súčasť poistnej zmluvy, uzavretej medzi účastníkmi konania, ktorú vyhodnotil ako zmluvu spotrebiteľskú, uzavretú v súlade s § 52 a nasl. zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“). Príslušnosť rozhodcovského súdu mala byť daná na základe rozhodcovskej doložky, uvedenej v časti XV. Všeobecných poistných podmienok, podľa ktorej žalobkyňa je povinná všetky spory so žalovaným riešiť výlučne v rozhodcovskom konaní, ako aj s poukazom na osobitné zmluvné dojednania č. 01/2007, tvoriace súčasť Všeobecných poistných podmienok (ďalej aj „VPP“), obsahujúcich vyhlásenie účastníkov konania, že podpisom vyjadrujú svoju vôľu, že namiesto súdneho konania z dôvodu účelnosti, praktickosti a rýchlosti sa podrobia rozhodcovskému konaniu v zmysle XV. časti VPP s tým, že obe zmluvné strany toto dojednanie chápu ako rozhodcovskú doložku. Žalobkyňa prevzala rozhodcovský rozsudok dňa 28. 06. 2013 a žalobu o zrušenie tohto rozhodcovského rozsudku podala na Okresnom súde Lučenec dňa 12. 07. 2013, teda v lehote 30 dní odo dňa doručenia rozhodcovského rozsudku.

Citované znenie VPP účastníci konania v priebehu konania nepredložili a tieto nemal k dispozícii ani rozhodcovský súd. Len osobitné dojednania č. 02/2008 obsahujú dohodu účastníkov poistnej

zmluvy o tom, že sa podrobia rozhodcovskému konaniu v zmysle XV. časti týchto VPP. Ani vo fotokópii predloženého spisového materiálu arbitrážneho súdu sa táto časť poisťných podmienok nenachádza. Žalovaný nepreukázal, že by osobitné zmluvné dojednania č. 02/2008 boli dohodnuté so žalobkyňou individuálne; na tom nič nemení ani skutočnosť, že žalobkyňa uzavrela dňa 11. 11. 2008 zmluvu o sprostredkovaní poistenia so žalovaným, pretože samotná žalobkyňa uviedla, že nemala žiadnu vedomosť ohľadom rozhodcovskej doložky a ani nebola upovedomená o možnosti dohody ohľadom arbitrážneho súdu. Rozhodcovská doložka, na základe ktorej rozhodcovský súd rozhodol, je formulovaná v osobitných zmluvných dojednaniach č. 02/2008 k Poistnej zmluve č. 4434790099; príslušnosť rozhodcovského súdu má vyplývať z poverenia žalobcu z 01. 01. 2009, resp. z časti XV. poisťných podmienok, ktoré však neboli obsahom ani spisu arbitrážneho súdu a účastníci ich nepredložili ani konajúcemu súdu v tejto prejednávanej veci. Je neprijateľné, aby rozhodcovské konanie bolo dojednané ako výlučný prostriedok na riešenie sporov; dojednanie rozhodcovskej doložky tejto spotrebiteľskej zmluvy je neprijateľnou podmienkou, ktorá je v zmysle § 53 ods. 5 OZ neplatná (§ 53 ods. 4 písm. r/ OZ).

Okresný súd posudzoval i námietku žalovaného, že žalobkyňa mala so žalovaným v čase uzavretia poisťnej zmluvy uzavretú zmluvu o sprostredkovaní poistenia zo dňa 11. 11. 2008. Žalobkyňa síce mala možnosť oboznámiť sa s obsahom VPP, ako aj s obsahom osobitných dojednaní, avšak nevedela o možnosti ovplyvniť ich obsah, lebo aj v rámci výkonov práce sprostredkovateľky poistenia bola vedená k tomu, že k platnosti uzavretej poisťnej zmluvy sa vyžaduje hlavne, aby boli klientom podpísané všetky listiny na miestach, označených na podpis. Skúmaním otázky okolností, za ktorých bola vo VPP a v osobitných dojednaniach zakotvená rozhodcovská doložka, okresný súd dospel k záveru o nekalom charaktere tejto zmluvnej podmienky. V článku 6 ods. 1 Smernice Rady 93/ 13/EHS zo dňa 05. 04. 1993 o nekalých podmienkach spotrebiteľských zmlúv, nekalá zmluvná podmienka spotrebiteľa nezaväzuje. Žalobkyňa nemohla mať žiaden záujem na tom, aby jej prípadné sporné vzťahy so žalovaným neprejednával súd všeobecnej sústavy súdov, ale rozhodcovský súd. Žalobkyni pri podpisovaní poisťnej zmluvy ani neskôr nebola poskytnutá žiadna informácia ohľadom významu a následkoch dojednania rozhodcovskej doložky; žalobkyňa ani ako sprostredkovateľka nemala vedomosť o obsahu tohto pojmu, čo vyplýva z jej výpovede na pojednávaní. Pokiaľ sprostredkovatelia poistenia, konajúci za žalovaného sa aj zúčastnili školení, ich obsahom bolo najmä zdôraznenie povinnosti podpísať v zmluve a prílohách miesta určené na podpis. Žalobkyňa, hoci sama bola sprostredkovateľkou poistenia, takto sa neoboznámila s obsahom pojmu rozhodcovská doložka a rozhodcovské konanie. Hlavným dôvodom, pre ktorý okresný súd zrušil rozhodcovský rozsudok bolo zistenie, že arbitrážny súd v rozhodcovskom rozsudku skonštatoval, že bol poverený na rozhodovanie v zmysle časti XV. predložených poisťných podmienok, ktorým poisťovňa určila na prjednanie všetkých sporov Arbitrážny súd Košice. Z obsahu spisového materiálu pred rozhodcovským orgánom však okresný súd zistil, že v ňom VPP nie sú obsiahnuté. Preto vôbec nie je zrejmé, akým spôsobom bol určený na prejednanie tohto sporu práve Arbitrážny súd Košice, ani to, či tento arbitrážny súd sa vôbec oboznámil s časťou XV. VPP. Týmto bola závažných spôsobom porušená zásada rovnosti účastníkov rozhodcovského konania podľa § 40 ods. 1 zákona č. 244/2002 Z. z.. Rozhodca zjavne poznal znenie časti XV. VPP z iných konaní, čo však preukazuje tú skutočnosť, že nepostupoval nestranné, ale rutinne, zľahčujúco a so zámerom ukončiť čo najväčší počet vecí bez toho, aby sa každej venoval s náležitou pozornosťou. Išlo o zrejmé porušenie zásady rovnosti účastníkov rozhodcovského konania, keď rozhodca konal na základe poverenia jednej strany bez toho, aby zhromažďoval a vyhodnocoval dôkazy produkované oboma stranami. Je možné konštatovať, že rozhodcovské konanie v rámci predmetného spotrebiteľského sporu nezaručuje porovnateľné procesné práva so súdnym konaním, čo spôsobuje hrubú nerovnováhu v právach a povinnostiach strán v neprospech spotrebiteľa ako slabšej procesnej strany. O nerovnom postavení účastníkov v rámci tohto rozhodcovského konania svedčí aj to, že rozhodcovský súd konal na základe návrhu na začatie konania, v ktorom sú citované VPP, účinné od 01. 01. 2010 alebo od 01. 01. 2011, pričom k uzavretiu poisťnej zmluvy došlo 27. 01. 2009, kedy ešte uvedené VPP nemohli platiť, s čím sa konajúci rozhodcovský súd v rozhodnutí vôbec nevysporiadal. Okresný súd bol toho názoru, že v tomto prípade neposudzoval vzťah vyplývajúci zo zmluvy o sprostredkovaní medzi žalobkyňou a žalovaným zo dňa 11. 11. 2008, ale vzťah medzi žalobkyňou ako spotrebiteľkou, ktorá uzavrela poisťnú zmluvu so žalovaným ako dodávateľom služby, pričom túto poisťnú zmluvu uzatvorila ako poisťník pre osobu poisteného - svojho syna Kevina Spodniaka pod č. 4489900005, pričom išlo v vzťah medzi dodávateľom a spotrebiteľom, a takto tento vzťah aj posúdil.

Na základe vykonaného dokazovania a právneho posúdenia veci okresný súd vyhodnotil, že došlo k naplneniu zákonných dôvodov na podanie žaloby žalobkyňou podľa § 40 ods. 1 písm. c) a

g) zák. č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní v znení neskorších právnych predpisov (ďalej v texte len „Zákon o rozhodcovskom konaní“) práve z dôvodu, že bola popretá platnosť rozhodcovskej doložky. Námieta žalovaný, že podľa Smernice sú poisťné zmluvy spomedzi spotrebiteľských zmlúv výnimočné v tom, že niektoré zmluvné podmienky, dohodnuté medzi poisťovňou a spotrebiteľom ovplyvňujú kalkuláciu poisťného plateného spotrebiteľom, pričom takého ustanovenia sú potom spod predmetu úpravy Smernice vylúčené a medzi takého ustanovenia patrí aj Dohoda o rozhodcovskom konaní a ustanovenia, týkajúce sa provízie finančných agentov, neobstojí, pretože z 19. odôvodnenia Smernice Rady 93/13/EHS zo dňa 05. 04. 1993 uvedený záver nevyplýva. Z citovaného odôvodnenia Smernice nie je možné vyvodiť záver, že by posudzovanie platnosti rozhodcovskej doložky bolo vylúčené z právnej úpravy obsiahnutej v Smernici v prípade, že dodávateľom je poisťovňa.

Vzhľadom na to okresný súd zrušil rozhodcovský rozsudok arbitrážneho súdu a v zmysle § 40 ods. 2 zákona č. 244/2002 Z. z. rozhodol o odložení jeho vykonateľnosti, pretože rozhodcovský rozsudok bol zrušený aj z dôvodov § 40 ods. 1 písm. c) zák. č. 244/2002 Z. z. a po právoplatnosti rozhodnutia o zrušení rozhodcovského rozsudku bude súd ďalej pokračovať vo veci za platenia peňažnej sumy 210,86 €.

O náhrade trov konania okresný súd rozhodol podľa úspechu v konaní v súlade s § 142 ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O. s. p.“).

Proti tomuto rozsudku podal v zákonnej 15 dňovej lehote (§204 ods. 1 veta prvá O. s. p.) odvolanie žalovaný. Namietal predovšetkým, že žalobkyňa v čase uzavretia poisťnej zmluvy sama pôsobila ako sprostredkovateľ poisťenia pre žalovaného, a teda zmluvu uzavrela ako podnikateľský subjekt - samostatne zárobkovo činná osoba, ktorej predmetom činnosti bolo práve uzatváranie poisťných zmlúv pre žalovaného; bola teda osobou, ktorá bola v danej oblasti uzatvárania poisťných zmlúv profesionálom a ktorá mala a musela mať aj v zmysle svojej zákonnej povinnosti perfektné informácie o všetkých podmienkach poisťnej zmluvy, Všeobecných zmluvných podmienok, a tým aj o rozhodcovskej doložke, pretože podľa zákona ona sama musela v pozícii sprostredkovateľa vedieť vysvetliť všetky tieto skutočnosti iným klientom, s ktorými sprostredkovala uzavretie poisťných zmlúv. Poukázal na povinnosti, ktoré jej boli uložené zákonom č. 340/2005 Z. z., ako aj na rozhodnutie Súdneho dvora C/464/01 vo veci Xproti BEI VAAG z 20. 01. 2005. V dôsledku všetkých týchto okolností podľa žalovaného predmetná poisťná zmluva nespĺňa definíciu spotrebiteľskej zmluvy v zmysle § 52 a nasl. Občianskeho zákonníka; žalobkyňa pri uzatváraní nemala postavenie spotrebiteľa, pretože konala v rámci predmetu svojej obchodnej činnosti; uzatváranie poisťných zmlúv bolo predmetom jej podnikania a zo zákona mala povinnosť svojich klientov informovať aj o rozhodcovskej doložke.

Zrušenia rozsudku okresného súdu a vrátenia veci na ďalšie konanie sa domáhal vzhľadom na odvolacie dôvody podľa § 205 ods. 2 písm. a), b), c), d), e) a f) O.s.p.. Nesúhlasil so skutkovými zisteniami ani právnym posúdením veci zo strany okresného súdu, pretože jeho skutkové zistenia nemajú oporu v skutkovom stave a navyše okresný súd podľa jeho názoru porušil procesné predpisy, týkajúce sa dokazovania, čím porušil rovnosť účastníkov v občianskom súdnom konaní a procesné práva žalovaného.

V odvolaní predovšetkým uviedol, že k porušeniu rovnosti aj k porušeniu procesných práv žalovaného došlo tým, že okresný súd si nespĺnil povinnosť podľa ustanovenia § 118 O.s.p. a ani nevykonal dokazovanie v súlade s príslušnými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku. Okresný súd svoje závery o porušení rovnosti v rozhodcovskom konaní oprel o údajne chýbajúce všeobecné poisťné podmienky v spise rozhodcovského súdu. V zápisnici o pojednávaní pred okresným súdom sa nenachádza údaj o tom, ako súd vykonával dôkazy, t.j. či a ako vykonal dôkaz oboznámením sa so spisom rozhodcovského súdu a nenachádza sa v tejto zápisnici ani zmienka o tom, že by niečo malo chýbať v predmetnom spise rozhodcovského súdu. Len z rozsudku okresného súdu sa žalovaný dozvedel, že v spise rozhodcovského súdu malo niečo chýbať, pričom v dôsledku postupu okresného súdu mu nebola daná možnosť sa k tomu vyjadriť, resp. navrhnúť dôkazy, ktoré by túto skutočnosť vyvracali. Napadnutý rozsudok okresného súdu je preto podľa neho prekvapivý a nepreskúmateľný. Podľa jeho vedomostí boli všeobecné poisťné podmienky v rámci rozhodcovských konaní k dispozícii rozhodcovskému súdu v úplnom znení a to v každej možnej a existujúcej mutácii tak, aby mal rozhodcovský súd možnosť posúdiť každý jeden prípad. Túto skutočnosť, pokiaľ o nej vznikla pochybnosť, mohol žalovaný preukázať, avšak nebol mu na to daný priestor postupom okresného súdu, čím mu bola odňatá možnosť konať pred súdom. Podľa § 118 ods. 2 O.s.p. po vykonaní úkonov podľa ods. 1 predseda senátu podľa doterajšieho výsledku konania uvedie, ktoré právne významné skutkové tvrdenia účastníkov je možné považovať za zhodné, ktoré právne významné skutkové tvrdenia zostali sporné a ktoré dôkazy súd nevykoná, aj keď ich účastníci navrhli; z obsahu zápisnice o pojednávaní vyplýva, že súd túto svoju procesnú povinnosť úplne opomenul. To malo vplyv na spôsob

uplatnenia práva na právnu pomoc žalovaného a zapríčinilo, že rozhodnutie okresného súdu bolo nepredvídateľné. Okresný súd totiž neuviedol, ktoré skutkové tvrdenia ostali sporné a teda z postupu súdu žalovaný nemohol vytušiť, že okresný súd zastáva ohľadom týchto skutkových tvrdení názory, ako sú prezentované v písomnom vyhotovení napadnutého rozsudku a teda, že okresný súd nebude vychádzať z písomných listinných dôkazov. Rovnako okresný súd nevykonal listinné dôkazy spôsobom ustanoveným v Občianskom súdnom poriadku (vo vzťahu napr. k všeobecným poistným podmienkam je to ustanovenie § 129 O.s.p.), keďže neprečítal listiny, resp. neoboznánil ich obsah a táto skutočnosť nevyplýva ani zo zápisníc o pojednávaní pred okresným súdom. Postupom okresného súdu mu bola odňatá možnosť konať pred súdom, pretože okresný súd nevykonal dôkazy riadne a nebola mu daná možnosť vyjadriť sa k dôkazom, resp. k sporným skutočnostiam. Z uvedených dôvodov boli porušené práva žalovaného na súdnu ochranu a bolo mu odňaté právo na prístup k súdu, právo na vyjadrenie sa k vykonaným dôkazom; celé konanie je tak zmätočné, pretože aj napadnutý rozsudok sa opiera o tieto dôkazy. S tým úzko súvisí aj postup okresného súdu, ktorý porušil ustanovenie § 118 ods. 2 O.s.p. V doplnení odvolania proti napadnutému rozsudku okresného súdu predložil žalovaný rozsudky Krajského súdu v Prešove.

Žalobkyňa v písomnom vyjadrení k odvolaniu zotrvala na svojich vyjadreniach a právnych záveroch už uvedených pred prvostupňovým súdom a navrhla, aby odvolací súd napadnuté rozhodnutie prvostupňového súdu potvrdil ako vecne správne. Uplatnila si trovy odvolacieho konania vo výške 68,46 € (60,07 € + 8,39 € za režijný paušál).

Krajský súd, ako súd odvolací preskúmal napadnutý rozsudok a konanie mu predchádzajúce podľa § 212 ods. 1 O. s. p. bez nariadenia odvolacieho pojednávania podľa § 214 ods. 2 O. s. p. a rozsudok okresného súdu podľa § 221 ods. 1 písm. f) O.s.p. zrušil a podľa § 221 ods. 2 O.s.p. mu vec vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

Podľa § 221 ods. 1 písm. f) O.s.p., súd rozhodnutie zruší, len ak sa účastníkovi konania postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Odvolanie žalovaného, ktorý predovšetkým namietal, že mu v prejednávanej veci postupom okresného súdu bola odňatá možnosť konať pred súdom najmä tým, že okresný súd nevykonal dokazovanie listinnými dôkazmi v súlade so zákonom, že si nespĺnil svoju povinnosť podľa § 118 ods. 2 O.s.p. a že mu nebolo umožnené vyjadriť sa k vykonaným dôkazom a sporným skutočnostiam, je dôvodné.

Z obsahu spisu nepochybne vyplýva, že žalobkyňa sa žalobou domáha zrušenia rozhodcovského rozsudku podľa § 40 ods. 1 j) a c) Zákona o rozhodcovskom konaní; žalovaný so žalobou nesúhlasil. Na prejednanie veci nariadil okresný súd pojednávanie (na deň 27.01.2014 - č.l.197 - 203), po otvorení ktorého predniesli právny zástupca žalobkyne a poverený zástupca žalovaného svoje vyjadrenia (okresný súd obidvoch pred vykonaním prednesu nesprávne poučil podľa § 131 ods. 1 O.s.p.); po vyjadrení o tom, že nemajú návrhy na doplnenie dokazovania, vytvoril priestor právnenému zástupcovi žalobkyne a poverenému zástupcovi žalovaného na prednesenie záverečných rečí, oboznámil spisový materiál vo veci („...oboznamuje spisový materiál vo veci...“), poučil účastníkov podľa § 120 ods. 4 O.s.p. a vyhlásil dokazovanie sa ukončené. Na to odročil pojednávanie na deň 14.02.2014 za účelom vyhlásenia rozsudku. Dňa 14.02.2014 do zápisnice o pojednávaní okresný súd konštatoval, že účastníci konania sa nedostavili, že sa „oboznamuje spisový materiál vo veci“ a následne vyhlásil odvolaním napadnutý rozsudok.

Procesný postup súdu vyplýva zo zákonných ustanovení (Občiansky súdny poriadok, Spravovací poriadok pre okresné a krajské sudy); priebeh konania na okresnom súde vrátane dokazovania môže (odvolací súd) posudzovať len z obsahu spisu, osobitne zo zápisníc o pojednávaní (§ 40 ods. 1 O. s. p. a § 122 ods. 1 O. s. p.). Dokazovanie vykonáva súd na pojednávaní, ak neboli splnené podmienky na vydanie rozhodnutia bez ústneho pojednávania; ako dôkaz môžu poslúžiť všetky prostriedky, ktorými možno zistiť stav veci, najmä výsluch svedkov, znalecký posudok, správy a vyjadrenia orgánov, fyzických osôb, právnických osôb, listiny, ohliadka a výsluch účastníkov; pokiaľ nie je spôsob vykonania dôkazu predpísaný, určí ho súd (§ 125 O. s. p.).

Zo spisu okresného súdu vyplýva, že v prejednávanej veci boli na prejednanie veci samej nariadené viaceré pojednávania; dokazovanie v prítomnosti účastníkov konania, resp. ich právnych zástupcov vykonal okresný súd len na jednom pojednávaní (dňa 27.01.2014), na ktorom vypočul žalobkyňu, jej

právneho zástupcu aj povereného zástupcu žalovaného (všetkých poučil podľa zákonného ustanovenia § 131 O.s.p., podľa ktorého bolo možné poučiť len žalobkyňu) a „oboznámil spisový materiál vo veci“; napriek tomu, že uvedené pojednávanie odročil okresný súd na vyhlásenie rozsudku na deň 14.02.2014, v tento deň z tohto úkonu vyhotovil zápisnicu o pojednávaní (správne mal vyhotoviť zápisnicu o verejnom vyhlásení rozsudku), pred verejným vyhlásením rozsudku vykonával dokazovanie „oboznámením spisového materiálu vo veci“ a následne vyhlásil napadnutý rozsudok.

Takáto formulácia podľa ustálenej súdnej praxe znamená tzv. neprípustné súhrnné dokazovanie. Vykonávanie dôkazov na pojednávaní je vyjadrením zásady priamosti občianskeho súdneho konania a výnimky sú možné len v prípadoch, keď sú splnené podmienky pre vydanie rozhodnutia bez ústneho pojednávania. Okresný súd nerešpektoval zákonný spôsob pre vykonávanie dôkazu výsluchom účastníkov konania a pre vykonávanie listinných dôkazov, preto zaťažil svoje konanie tzv. inou procesnou vadou. Ak totiž skutkové zistenia okresného súdu neboli podložené procesne správnym dokazovaním, nemal ani nemohol mať pre svoje právne závery žiadne podklady. Spôsob vykonania dôkazu musí jednoznačne vyplývať zo zápisnice o pojednávaní, v ktorej musí byť uvedené, že bola prečítaná určitá presne označená listina alebo jej presne označená časť, alebo musí zo zápisnice vyplývať, že predseda senátu či samosudca oboznámil obsah tejto listiny; vykonávanie dokazovania tzv. súhrnným spôsobom (t.j. obsahom spisu) je neprípustné, pretože nie je zjavné, ktoré konkrétne dôkazy súd vykonal a ako sa k nim účastníci konania vyjadrili (zákonu nezodpovedá ani taký postup, kedy konkrétne listinné dôkazy uvedie súd až v odôvodnení rozsudku). Všeobecne platí, že skutkové zistenia súdu, ktoré majú základ v nesprávne vykonanom dôkaze, nepoživajú v odvolacom konaní ochranu.

Nesprávny procesný postup súdu, priečiaci sa zákonu alebo inému všeobecne záväznému právnomu predpisu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia tých jeho procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov, je odňatím možnosti účastníka konať pred súdom. Predmetnému postupu súdu sú vlastné tri pojmové znaky : 1/ odňatie možnosti konať pred súdom, 2/ skutočnosť, že k odňatiu možnosti konať došlo v dôsledku postupu súdu, 3/ možnosť konať pred súdom sa odňala účastníkovi konania. Zákon v žiadnom zo svojich ustanovení pojem odňatie možnosti konať pred súdom bližšie nešpecifikuje; pod odňatím možnosti konať pred súdom je však potrebné vo všeobecnosti rozumieť taký postup súdu, ktorý znemožňuje účastníkovi konania realizáciu konkrétnych procesných práv a právom chránených záujmov, priznaných mu Občianskym súdnym poriadkom na zabezpečenie svojich práv a oprávnených záujmov, ktoré by inak účastník konania mohol pred súdom uplatniť a z ktorých bol v dôsledku nesprávneho postupu súdu vylúčený. Vždy musí o znemožnenie realizácie konkrétnych procesných práv (napríklad môže ísť o právo predniesť alebo doplniť svoje návrhy, zúčastniť sa pojednávania, vyjadrovať sa k veci, právo označiť navrhované dôkazné prostriedky, právo vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k vykonaným dôkazom, právo zhrnúť na záver pojednávania svoje návrhy a vyjadriť sa k vykonanému dokazovaniu i k právnej stránke veci, právo podávať opravné prostriedky). Odňatie možnosti konať pred súdom nezakladá samo tvrdenie účastníka o existencii tejto procesnej vady; určujúcim je zistenie, že k vade tejto povahy skutočne došlo. Ak došlo k odňatiu možnosti účastníkom konať pred súdom, táto skutočnosť je okolnosťou, pre ktorú odvolací súd napadnuté rozhodnutie zruší, pretože rozhodnutie, vydané v konaní postihnutom touto závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne (pozri napríklad uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1MCdo/6/2010 zo dňa 26.03.2012, sp. zn. 3Cdo/158/2012 zo dňa 14.11.2012, sp. zn. 4Cdo/108/2012 zo dňa 26.02.2013 alebo sp. zn. 5Cdo/286/2012 zo dňa 07.03.2013).

V prejednávanej veci sa teda okresný súd dopustil procesného pochybenia v rámci dokazovania, keď na nariadených pojednávaní nevykonal v súlade so zákonom dokazovanie listinnými dôkazmi; naproti tomu z odôvodnenia napadnutého rozsudku okresného súdu vyplýva, že založil svoje skutkové zistenia okrem výsluchu žalobkyne aj na viacerých listinných dôkazoch, najmä spise rozhodcovského súdu ako aj všeobecných podmienkach poisťnej zmluvy, súčasťou ktorých mala byť aj rozhodcovská zmluva, zakladajúca právomoc rozhodcovského súdu. V dôsledku vyššie uvedeného procesného pochybenia okresného súdu došlo v konaní k tzv. inej procesnej vade konania, ktorá má za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 212 ods. 3 O. s. p.) a odňatie možnosti účastníkov konania konať pred súdom. Účastníci majú právo vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a ku všetkým dôkazom, ktoré sa vykonali (§ 123 O.s.p.); realizuje sa tak, že sudca spravidla bezprostredne po vykonaní každého dôkazu umožní účastníkovi, aby sa k nemu vyjadril a aby uviedol všetko, čo pri hodnotení vykonaného dôkazu považuje za významné. Procesnú možnosť účastníka konania vyjadriť sa k vykonanému dôkazu (napríklad z hľadiska vierohodnosti svedka a jeho vzťahu k prejednávanej veci, pravosti a správnosti obsahu listiny, osoby a odbornej spôsobilosti znalca, vecnej správnosti postupu súdu pri vykonávaní ohliadky a

podobne) musí súd vytvoriť účastníkovi už v rámci dokazovania. Osobitne zákon ukladá súdu umožniť účastníkom konania vyjadriť sa k vykonanému dokazovaniu pred vyhlásením rozhodnutia vo veci samej (§ 118 ods. 4 prvá veta O.s.p.). Vyjadrenie účastníka konania k vykonanému dôkazu je potom jedným z podkladov, ktoré súd pri ich hodnotení berie do úvahy; preto takéto vyjadrenie zo strany jednotlivých účastníkov konania môže byť významným faktorom ovplyvňujúcim intenzitu dôkaznej sily, pripisovanej konkrétnemu hodnotenému dôkazu súdom. Z obsahu zápisníc o jednotlivých pojednávaniach pred okresným súdom nevyplýva, že okresný súd na pojednávaniach vytvoril účastníkom konania, resp. ich právnym zástupcom, procesnú možnosť vyjadriť sa k vykonaným dôkazom v zmysle ustanovenia § 123 O.s.p. a realizovať z týchto ustanovení vyplývajúce procesné oprávnenia účastníka konania. Osobitný dôvod znemožnenia realizácie tohto práva účastníkov konania zo strany okresného súdu vyplýva zo skutočnosti, že okresný súd vykonal dokazovanie obsahom spisu, z čoho nie je zrejmé, ktoré listinné dôkazy boli vykonané a súčasne týmto spôsobom vykonával dokazovanie v neprítomnosti účastníkov aj pred vyhlásením rozsudku, hoci pojednávanie odročil už len za účelom verejného vyhlásenia rozsudku. Týmto postupom okresného súdu, ktorý bol spôsobený nevykonaním dokazovania listinnými dôkazmi v súlade so zákonom, došlo podľa názoru odvolacieho súdu k odňatiu možnosti účastníkov konať pred súdom a súčasne vzhľadom na charakter tejto vady rozhodnutie okresného súdu nemožno považovať za správne. Táto vada konania zakladá zákonný dôvod na zrušenie napadnutého rozsudku okresného súdu (§ 221 ods. 1 písm. f/ O.s.p.).

Treba prisvedčiť odvolateľovi, že ani jedna zo zápisníc o pojednávaní nedáva podklad pre záver, že okresný súd splnil svoju procesnú povinnosť v zmysle ustanovenia § 118 ods. 2 O.s.p. Procesný postup súdu na pojednávaní je rámcovo upravený v § 118 O.s.p. Po začatí pojednávania účastníci prednesú alebo doplnia svoje návrhy a predseda senátu alebo samosudca oznámi výsledky prípravy pojednávania (§ 118 ods. 1 O.s.p.). Po vykonaní úkonov podľa odseku 1 predseda senátu alebo samosudca podľa doterajších výsledkov konania uvedie, ktoré právne významné skutkové tvrdenia účastníkov je možné považovať za zhodné, ktoré právne významné skutkové tvrdenia zostali sporné a ktoré z navrhnutých dôkazov budú vykonané a ktoré dôkazy súd nevykoná, aj keď ich účastníci navrhli (§ 118 ods. 2 O.s.p.). Z dôvodovej správy k § 118 ods. 2 O.s.p. pritom vyplýva, že zaradenie tohto ustanovenia do Občianskeho súdneho poriadku malo za cieľ zvýšiť predvídateľnosť postupu súdu a posilniť právo na spravodlivý súdny proces; v záujme dosiahnutia predvídateľnosti postupu a rozhodovania ukladá toto ustanovenie súdu povinnosť oboznámiť účastníka konania na pojednávaní s predbežným zhrnutím sporných a nesporných skutkových okolností a tiež s predbežným náhľadom súdu na to, ktoré z navrhnutých dôkazov treba, resp. netreba vykonať; účastníkovi konania má tým byť vytvorená možnosť predvídať rozhodnutie súdu a tomu prispôbiť uplatňovanie (realizáciu) svojich procesných oprávnení (porovnaj napríklad uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Cdo/236/2010 zo dňa 14.04.2011 alebo sp. zn. 3MCdo/18/2010 zo dňa 17.02.2011). Nedodržanie postupu podľa § 118 ods. 2 O.s.p. nemusí mať vždy za následok odňatie možnosti konať pred súdom (porovnaj napríklad uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Cdo/128/2011 zo dňa 10.10.2012 a sp. zn. 4Cdo/167/2012 zo dňa 28.05.2013, z ktorého dokonca vyplýva záver, že nedodržanie postupu podľa § 118 ods. 2 O.s.p. nemá za následok odňatie možnosti konať pred súdom), avšak vzhľadom na individuálne okolnosti prejednáwanej veci tým, že okresný súd úplne ignoroval uvedené procesné ustanovenie a nevykonal dokazovanie v súlade so zákonom, podľa názoru odvolacieho súdu došlo k odňatiu možnosti účastníkov konania konať pred súdom.

Vzhľadom na vyššie uvedené odvolací súd rozsudok okresného súdu podľa § 221 ods. 1 písm. f) O.s.p. zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. V dôsledku zrušenia rozsudku okresného súdu zrušil odvolací súd aj závislý výrok o odklade vykonateľnosti rozhodcovského rozsudku a o trovách konania (§ 212 ods. 2 písm. b/ O.s.p.); v novom rozhodnutí rozhodne okresný súd aj o trovách odvolacieho konania (§ 224 ods. 3 O.s.p.).

V ďalšom konaní okresný súd opätovne prejedná vec na pojednávaní, splní si svoju povinnosť podľa § 118 ods. 2 O.s.p. (túto skutočnosť poznamená aj v zápisnici o pojednávaní) a umožní účastníkom konania realizáciu ich procesných práv podľa výkladu uvedeného vyššie (najmä vykoná dokazovanie listinnými dôkazmi v súlade s § 129 ods. 1 O.s.p.), v zmysle § 123 O.s.p. (toto právo nebolo dotknuté ani zmenou ustanovenia § 129 ods. 1 O.s.p., účinnou od 17.04.2015) a v zmysle § 118 ods. 4 prvá veta O.s.p.; osobitne tiež pred rozhodnutím vo veci samej vyzve účastníkov konania, či majú alebo nemajú návrhy na doplnenie dokazovania a umožní im vyjadriť sa k prípadným dôkazným návrhom a tieto skutočnosti zaznamená v zápisnici o pojednávaní; vytvorí účastníkom konania možnosť

predniesť svoje návrhy na doplnenie dokazovania, na vyjadrenie k dôkazným návrhom a k vykonanému dokazovaniu. Rozhodne, ktorý z označených dôkazov vykoná (súd nie je viazaný návrhmi účastníkov na vykonanie dokazovania a nie je povinný vykonať všetky navrhované dôkazy), pretože posúdenie návrhu na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z dôkazov budú v rámci dokazovania vykonané, je vždy vecou súdu a nie účastníkov konania (porovnaj napríklad uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6Cdo/95/2012 zo dňa 23.01.2013 alebo sp. zn. 6Cdo/248/2012 zo dňa 15.04.2013); svoje rozhodnutie o prípadnom nevykonaní navrhnutých dôkazov okresný súd v rozhodnutí stručne odôvodní.

Bez ohľadu na vyššie uvedené procesné pochybenia a z toho vyplývajúci nezistený skutkový stav dáva odvolací súd okresnému súdu vzhľadom na predmet konania do pozornosti uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Cdo/338/2012 zo dňa 04.02.2015.

Toto rozhodnutie prijal senát krajského súdu pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu odvolanie nie je prípustné.